

EUROPOS SAJUNGOS STRUKTŪRINIŲ FONDŲ¹ LĖŠŲ PANAUDOJIMO VERTINIMO PLANAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. **Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo planas (toliau – vertinimo planas) yra strateginis planavimo dokumentas**, kuriame nustatyti Europos Sąjungos (toliau – ES) fondų investicijų panaudojimo vertinimo (toliau – vertinimo) 2014–2020 m. Lietuvoje tikslai, uždaviniai, planuojamų atlikti vertinimų 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu preliminarus sąrašas, finansiniai ištekliai, ir kt.

2. Vertinimo planas parengtas vadovaujantis:

2.1. 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL, L 347, p. 320) (toliau – reglamentas (ES) Nr. 1303/2013);

2.2. Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programą, taisyklėmis²;

2.3. 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklėmis³.

3. **Vertinimo planas apima Lietuvos 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programą** (toliau – veiksmų programa). Planas parengtas siekiant užtikrinti, kad būtų sistemingai vertinamas veiksmų programos įgyvendinimas, jos efektyvumas, rezultatyvumas ir poveikis.

4. Vertinimo plane vartojamos sąvokos:

4.1. **poveikio vertinimas** – tai vertinimas, skirtas veiksmų programos sukeltiems pokyčiams nustatyti, t. y. kiek intervencijos prisidėjo prie įvykusių socialinių, ekonominių ir aplinkos pokyčių. Šio vertinimo objektas yra Partnerystės sutartis, apibrėžianti ES struktūrinių ir investicinių fondų panaudojimą 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu (toliau – Partnerystės sutartis), veiksmų programa ar jos sudėtinė dalis (prioritetas, priemonė, t. t.), taip pat jų grupė;

4.2. **įgyvendinimo (proceso) vertinimas** – tai vertinimas, skirtas veiksmų programos investicijų įgyvendinimui bei jų valdymui ir administravimui tobulinti. Šio vertinimo objektas yra veiksmų programos ir jos sudėtinų dalių (prioritetas, priemonė ar jų grupės) įgyvendinimas, administravimo sistema, jos komponentai ir funkcijos, suinteresuotųjų grupių dalyvavimas įgyvendinant veiksmų programas;

4.3. kitos šiame vertinimo plane vartojamos sąvokos atitinka Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programą, taisyklėse vartojamas sąvokas.

---

¹ Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programą, taisyklių 2.8 punktą: „Europos Sąjungos struktūriniai fondai – Europos regioninės plėtros fondas, Europos socialinio fondas, įskaitant „Jaunimo užimtumo iniciatyvą“ ir Sanglaudos fondas.“

² 2014 m. birželio 4 d. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programą“. <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=35957860f54a11e39cfacd978b6fd9bb>.

³³ 2014 m. spalio 3 d. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas Nr. 1090 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/aeced610539911e48329c4b5fc070a74>

II. ES FONDU REGLAMENTŲ NUOSTATOS DĖL VERTINIMO

5. Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 54–57 ir 114 straipsniai nurodo vertinimo tikslus ir būdus, nustato ES valstybių narių atsakomybę vertinimo srityje. Atsižvelgiant į tai, iki 2023 m. turės būti atliekami šie vertinimai:

5.1. **vertinimai per programavimo laikotarpį** – bent kartą per programavimo laikotarpį turi būti įvertinta, kaip ES fondų investicijos prisidėjo prie kiekvieno veiksmų programos prioriteto tikslų įgyvendinimo. Taip pat yra privalomi partnerystės, lyčių lygybės ir nediskriminavimo, jaunimo iniciatyvos įgyvendinimo ir poveikio vertinimai. Pagal reglamento (ES) Nr. 1303/2013 56 straipsnį per programavimo laikotarpį vadovaujančioji institucija turi užtikrinti, kad būtų atliekami kiekvienos veiksmų programos vertinimai, įskaitant rezultatyvumo, efektyvumo ir poveikio vertinimą, remiantis vertinimo planu;

5.2. **baigiamieji (ex post) vertinimai** – pasibaigus veiksmų programos įgyvendinimui nagrinėjamas ES fondų rezultatyvumas ir efektyvumas, jų indėlis įgyvendinant ES pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategiją, laikantis konkrečioms fondams taikomose taisyklėse nustatytų konkrečių reikalavimų. Pagal reglamento (ES) Nr. 1303/2013 57 straipsnį, baigiamieji vertinimai užbaigiami iki 2024 m. gruodžio 31 d.

6. Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 50, 52 straipsniai nurodo atsiskaitymo už veiksmų programos įgyvendinimą būdus, nustato ES valstybių narių atsakomybę integruoti vertinimo rezultatus į įgyvendinimo, pažangos ataskaitas ir teikti visų veiksmų programos vertinimų išvadų, gautų per ankstesnius finansinius metus, santrauką.

7. Ataskaitose turės būti integruoti vertinimų rezultatai:

7.1. nuo 2016 m. kasmet pateikiamoje metinėje ataskaitoje turės būti pateikiama visų veiksmų programos vertinimo išvadų, gautų per ankstesnius finansinius metus, santrauka;

7.2. iki 2017 m. birželio 30 d. pateikiamoje metinėje įgyvendinimo ataskaitoje bus papildomai aprašoma veiksmų programos tikslų įgyvendinimo pažanga, taip pat veiksmų programos rezultatų rodiklių pokyčiai, kai turimi patvirtinantys vertinimo duomenys. Joje taip pat įvertinamas veiksmų, kuriais siekiama atsižvelgti į suderinamumo su ES ir nacionaline teise, lygių vyrų ir moterų galimybių, nediskriminavimo ir subalansuotos plėtros principus, įgyvendinimas, partnerių vaidmuo įgyvendinant veiksmų programą ir pateikiama paramos klimato kaitos tikslams ataskaita. 2017 ir 2019 m. teikiamose metinėse ataskaitose pateikiama ir informacija apie vertinimo plano įgyvendinimo pažangą ir paskesnius veiksmus, kurių imtasi atsižvelgiant į vertinimų išvadas;

7.3. iki 2019 m. birželio 30 d. pateikiamoje metinėje įgyvendinimo ataskaitoje ir galutinėje ataskaitoje be 7.2 punkte nurodytos informacijos, pateikiama informacija apie veiksmų programos indėlį siekiant Sąjungos pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos ir ši pažanga įvertinama. 2019 m. metinė įgyvendinimo ataskaita bus naudojama svarstant veiklos rezervo paskirstymą;

7.4. iki 2017 m. rugpjūčio 30 d. ir iki 2019 m. rugpjūčio 30 d. pateikiamose Pažangos ataskaitose – valstybė narė Komisijai pateikia partnerystės sutarties įgyvendinimo atitinkamai iki 2016 m. gruodžio 31 d. ir 2018 m. gruodžio 31 d. pažangos ataskaitas. Iki 2017 m. rugpjūčio 30 d. teikiama Pažangos ataskaita bus naudojama įvertinti ex ante sąlygų įgyvendinimą. Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 52 straipsnis detaliau nustato šių ataskaitų turinį.

8. Vertinimų apžvalga – iki 2022 m. gruodžio 31 d. vadovaujanti institucija turi pateikti EK kiekvienos veiksmų programos ataskaitą, kurioje bus apibendrinti per visą programavimo laikotarpį atliktų vertinimų išvados ir pagrindiniai veiksmų programos produktai ir rezultatai.

9. Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 56 straipsnyje nurodyta, kad valstybės narės turi užtikrinti tinkamus vertinimo gebėjimus.

III. NACIONALINIAI VERTINIMO POREIKIAI

10. Nacionaliniu lygiu poreikį atlikti vertinimus lemia siekis tobulinti programų rengimą ir įgyvendinimą, taip pat geriau atsiskaityti už ES fondų investicijų panaudojimo rezultatus. Atsižvelgiant į tai, bus siekiama didinti vertinimų kokybę, geriau viešinti vertinimų rezultatus ir juos labiau panaudoti priimant sprendimus. Pagrindiniai vertinimai, susiję su nacionaliniais poreikiais yra šie:

10.1. 2007–2013 m. laikotarpio veiksmų programų poveikio vertinimai – praėjusio programavimo laikotarpio panašių intervencijų, kurių įgyvendinimas bus tęsiamas 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu, poveikio vertinimai;

10.2. poveikio horizontaliesiems nacionaliniams prioritetams (regioninė plėtra, sveikata visiems ir kultūra) 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu vertinimas;

10.3. ES fondų investicijų poveikio šalies ekonomikai ir atskiriems ūkio sektoriams vertinimas ir prognozės. Šie vertinimai skirti įvertinti investicijų, bendrai finansuojamų ES fondų lėšomis, poveikį Lietuvos ūkio plėtrai, atskiriems ūkio sektoriams ir regionams;

10.4. poveikio vertinimai, susiję su Lietuvos ūkio plėtra po 2014–2020 m. programavimo laikotarpio;

10.5. vertinimai, susiję su vertinimo aktualumo, kokybės, partnerystės, rezultatų panaudojimo, rekomendacijų įgyvendinimo ir kitų klausimų analize, kurios tikslas yra tobulinti vertinimo sistemą ir stiprinti vertinimo gebėjimus nacionaliniu lygiu;

10.6. kiti vertinimai, kurie gali būti aktualūs ir inicijuojami vertinimo plano įgyvendinimo metu, remiantis besikeičiančia socialine ir ekonomine situacija, strateginiais dokumentais, veiksmų programos įgyvendinimo pažanga ir kita informacija.

IV. VERTINIMO TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR TIPAI

11. **Vertinimo tikslas** – pagerinti veiksmų programos turinio ir jos įgyvendinimo kokybę, taip pat nustatyti ES fondų investicijų panaudojimo rezultatyvumą, efektyvumą ir poveikį.

12. **Vertinimo uždaviniai:**

12.1. organizuoti ir atlikti vertinimus, atitinkančius ES reglamentų reikalavimus bei nacionalinius vertinimo poreikius, ir naudoti jų rezultatus;

12.2. stiprinti vertinimo gebėjimus Lietuvoje, siekiant didinti vertinimų kokybę ir rezultatų panaudojimą.

13. Įgyvendinant 12.1 punkte nurodytą uždavinį bus atliekami poveikio ir įgyvendinimo vertinimai.

14. **Pagrindinės poveikio vertinimo sritys yra šios:**

14.1. **2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos poveikio vertinimai.** Šių vertinimų objektas pasirenkamas priklausomai nuo 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimo plano ir metinių vertinimo planų įgyvendinimo rezultatų. Daugiausia dėmesio teikiama toms ES fondų intervencijoms, kurių poveikis nebuvo vertintas ir kuris pasireiškia ilgesniu laikotarpiu. Taip pat orientuojamasi į intervencijas, kurių įgyvendinimas bus tęsiamas 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu;

14.2. **2014–2020 m. ES fondų investicijų poveikio strateginiams tikslams ir horizontaliesiems principams bei prioritetams vertinimai.** Šių vertinimų objektas yra Partnerystės sutarties ir veiksmų programos poveikis ES strateginiams tikslams (pažangaus, tvaraus ir įtraukto augimo) ar nacionaliniams strateginiams tikslams. Taip pat šie vertinimai apima tokias horizontalias temas, kaip tvarus vystymasis, lyčių lygybė, kultūra, regioninė plėtra, sveikata visiems, jaunimas ir kita. Horizontaliųjų prioritetų poveikio vertinimai gali būti integruoti į atskirų veiksmų programos prioritetų ir uždavinių vertinimus arba atliekami atskirai;

14.3. **veiksmų programos prioritetų poveikio vertinimai.** Šie vertinimai yra privalomi pagal reglamento (ES) Nr. 1303/2013 reikalavimus. Šių vertinimų vykdymo laikotarpis pasirenkamas priklausomai nuo atitinkamų prioritetų įgyvendinimo pažangos, poveikio įvertinimo galimybių ir vertinimo rezultatų panaudojimo poreikio;

14.4. **2014–2020 m. ir būsimojo programavimo laikotarpio ES fondų investicijų poveikio Lietuvos ūkio plėtrai ir atskiriems ūkio sektoriams vertinimai.** Šių vertinimų objektas yra veiksmų programos ar jos dalies poveikis Lietuvos ūkiui bei atskiriems ūkio sektoriams makroekonominio lygiu (vertinimo metu poveikiui pagrįsti gali būti analizuojamas ir priemonių/projektų lygis). Taip pat bus tikslinga įvertinti būsimų ES struktūrinių fondų investicijų kryptis nuo 2021 m.

15. **Pagrindinės įgyvendinimo vertinimo sritys yra šios:**

15.1. **veiksmų programos įgyvendinimo pažangos (tarpiniai) vertinimai.** Šiais vertinimais siekiama įvertinti pasirinktų veiksmų programos prioritetų ar konkrečių uždavinių įgyvendinimo pažangą (pasirinktų investicijų tinkamumą, priemonių ir projektų įgyvendinimo efektyvumą, uždavinių pasiekimo pažangą, stebėsenos rodiklių vykdymą ir pasiekimo tikimybę, išorės veiksnių įtaką, atsižvelgiant į ES struktūrinių fondų naujovės, jų įgyvendinimo problemas ir rizikas), siekiant laiku priimti sprendimus dėl finansuojamų investicijų turinio ir jų įgyvendinimo tobulinimo;

15.2. **veiksmų programos rodiklių vertinimai.** Šių vertinimų metu nustatomos veiksmų programos (ar jos dalies) rodiklių faktinės ir atskaitos vertės, analizuojamas rodiklių tinkamumas, stebėsenos duomenų kokybė ir patikimumas, rodiklių skaičiavimo metodikos, renkami papildomi duomenys kontrafaktiniam poveikio vertinimui. Šie vertinimai gali būti atliekami atskirai arba gali būti nagrinėjami pažangos vertinimuose, nurodytuose 15.1 punkte;

15.3. **veiksmų programos administravimo ir valdymo efektyvumo vertinimai.** Vertinimų metu analizuojamos veiksmų programos įgyvendinimo problemos ir rizikos, administravimo efektyvumas, išankstinių sąlygų vykdymas, partnerystės principo taikymas, ES struktūrinių fondų santykis su kitais finansavimo šaltiniais, kiti aktualūs klausimai.

16. Vertinimai gali būti mišrūs, t. y., jie gali turėti ir poveikio vertinimo, ir įgyvendinimo vertinimo bruožų.

17. 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu bus atliekamos vertinimų apžvalgos, skirtos vertinimų rezultatams apibendrinti per tam tikrą laikotarpį.

18. Įgyvendinant 12.2 punkte nurodytą uždavinį **bus įgyvendinamos vertinimo gebėjimų stiprinimo priemonės**, būtinos užtikrinant vertinimo kokybę ir rezultatų panaudojimą. Bus vykdomos šios asmeninio, institucinio, tarpinstitucinio ir visuomenės lygmens priemonės:

18.1. siekiant stiprinti asmeninius vertinimo gebėjimus, bus sistemingai organizuojami individualius poreikius atitinkantys mokymai pagal sudarytus mokymo renginių tvarkaraščius. Mokymai bus diferencijuoti pagal individualius poreikius, sudarant pradedančiųjų, pažengusių, vadovų ir mišrias grupes. Pagrindinės mokymų temos: vertinimas ir jo nauda viešosios politikos, programų tobulinimui; vertinimo sistema ir patirtis Lietuvoje bei Europos Komisijoje; vertinimo metodika; vertinimo projekto valdymo ciklas; vertinimo rezultatų viešinimas ir kt. Be to, bus taikomi vertinimo standartai, rengiama ir tobulinama kita metodinė medžiaga (vadovai, gairės ir kt.);

18.2. siekiant stiprinti institucinius vertinimo gebėjimus, vertinimo funkcija bus aiškiai apibrėžta ES fondų lėšų panaudojimą reglamentuojančiuose teisės aktuose bei atsakingų už vertinimą institucijų veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose (institucijų vidinių procedūrų aprašymuose, atsakingų padalinių nuostatuose, darbuotojų pareigybių aprašymuose ir kt.), nustatant vertinimo procedūrą ir tvarką, įskaitant duomenų, reikalingų vertinimams atlikti, gavimą. Siekiant stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą vertinimo srityje bus plėtojama Vertinimo koordinavimo grupės veikla, bus organizuojami įvairių vertinimo klausimų aptarimai;

18.3. siekiant stiprinti visuomenės suinteresuotumą vertinimu ir didinti vertinimo pasiūlą, bus organizuojamos įvairios vertinimo sklaidos priemonės, plačiau informuojama apie vertinimą kaip valdymo priemonę.

V. VERTINIMO PRINCIPAI

19. Planuojant, organizuojant ir atliekant vertinimą, taikomi šie principai:

19.1. **sistemiškumas** – per programavimo laikotarpį įvertinamas visų veiksmų programos prioritetų įgyvendinimas ir poveikis. Kiekvieno prioriteto tikslų įgyvendinimas įvertinamas bent kartą per programavimo laikotarpį;

19.2. **nepriklausomumas** – vertinimus atlieka vidaus arba išorės ekspertai, funkcinio požiūriu nepriklausomi nuo už programos įgyvendinimą atsakingos institucijos. Turi būti užtikrintas toks nepriklausomumo lygis, kad nekiltų abejonių dėl vertinimo objektyvumo. Tačiau, iš kitos pusės, vertintojai turi būti gerai susipažinę su intervencijomis, kurias jie vertins;

19.3. **partnerystė** – partneriai įtraukiami į visą vertinimo procesą. Vertinimo planas ir jo įgyvendinimas aptariamas per veiksmų programos Stebėsenos komiteto posėdžius dalyvaujant partneriams. Partneriai gauna visų vertinimų ataskaitas ir informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimą. Partneriai įtraukiami į konkrečių vertinimų įgyvendinimą, ypač vertinimų planavimo, duomenų rinkimo ir rezultatų svarstymo etapuose. Detaliau šio principo taikymas aprašytas *Partnerystės principo taikymo ES struktūrinių fondų procese gairėse*⁴;

19.4. **skaidrumas** – šio principo laikomasi viso vertinimo proceso metu. Visos vertinimo ataskaitos ir jų santraukas yra viešai prieinamos internete. Vertinimų santraukos rengiamos ir anglų kalba, užtikrinant vertinimo rezultatų sklaidą ES lygiu.

---

⁴Partnerystės principo taikymo ES struktūrinės paramos procese gairės. 2012.
<http://www.esparama.lt/dokumentas-partneriams?id=211703>

VI. VERTINIMO POŽIŪRIAI, METODAI IR DUOMENYS

20. Vertinimai atliekami pasirenkant vieną iš šių pagrindinių poveikio vertinimo požiūrių arba juos derinant:

20.1. **teorija grįstas poveikio vertinimas** – tai vertinimo metodinis požiūris, kuris analizuoja klausimus, kodėl ir kaip intervencija veikia. Šio vertinimo metu taikomos įvairios teorijos ir modeliai, keliamos hipotezės, nagrinėjami priežastiniai ryšiai tarp intervencijų, kitų veiksmų ir stebimų pokyčių. Tipiniai metodai, taikomi teorija grįsto vertinimo metu, yra turimos informacijos analizė, stebėsenos ar administracinių duomenų analizė, atvejo studijos, interviu ir apklausa. Jo metu siekiama rekonstruoti ir verifikuoti intervencijų logiką bei paaiškinti priežastinius ryšius tarp išteklių, produktų, rezultatų ir poveikio;

20.2. **kontrafaktinis poveikio vertinimas** – tai vertinimo metodinis požiūris, leidžiantis apskaičiuoti grynąją intervencijos poveikį, ir atsako į klausimus, ar intervencija veikia, koks jos poveikis. Atliekant kontrafaktinę analizę siekiama palyginti intervencijos pasiektus rezultatus su rezultatais, kurie būtų pasiekti, jei intervencija nebūtų įgyvendinta. Tipiniai metodai, taikomi šiuose vertinimuose, yra dvigubo skirtumo analizė, atsitiktinė subjektų atranka, panašiausių atvejų analizė ar instrumentinių kintamųjų analizė;

20.3. mišrus poveikio vertinimas – idealiu atveju teorija grįstas vertinimas ir kontrafaktinis poveikio vertinimas turėtų vienas kitą papildyti. Tačiau kontrafaktinio poveikio vertinimo metodai yra pritaikomi ne visiems veiksmų programos prioritetams ir ne visiems klausimams atsakyti, todėl galima taikyti kitus kiekybinius vertinimo metodus, tokius kaip modeliavimas (ypač atliekant vertinimus programos lygiu, apimant skirtingas programas ir prioritetus) arba kaštų naudų analizė ir kt.

21. Vertinimo požiūris pasirenkamas atsižvelgiant į intervencijos specifiką:

21.1. teorija grįstą vertinimą galima taikyti visiems veiksmų programos prioritetams, jis apima ir programos įgyvendinimo proceso, ir programos poveikio vertinimo analizę. Vertinimo metu nustatoma detali priežastinė įvykių grandinė, kuri nusako, kaip programos įgyvendinimas turėtų pakeisti socialinę ekonominę aplinką. Remiantis įvykių grandine, atliekama empirinių duomenų analizė, kurios pagrindu įvertinama, ar įgyvendinant programą visos numatytos sąlygos buvo patenkintos. Kitaip tariant, analizuojami visi priežastiniai ryšiai nuo išteklių iki poveikio, kurie leidžia nustatyti, kodėl intervencija leido arba neleido pasiekti laukiamą poveikį. Pavyzdžiui, galima atsakyti į klausimą, ar planuoti rezultatai nepasiekti, nes buvo netinkamai pasirinktos investicijų kryptys ir mastas, ar ji tiesiog netinkamai įgyvendinta. Teorija grįstas vertinimas yra naudingas tiek ruošiantis kontrafaktiniam vertinimui (renkantis, kuriuos intervencijos rezultatus matuoti, kaip sudaryti tikslinę ir kontrolinę grupes ir pan.), tiek interpretuojant jo rezultatus (nustatant, kodėl intervencija neveikė arba kaip tik – veikė efektyviau, nei planuota). Tačiau jis aktualiausias tiems prioritetams, kuriems vertinti negali būti taikomas kontrafaktinis poveikio vertinimas.

21.2. kontrafaktinis poveikio vertinimas labiausiai tinka verslo, užimtumo ir švietimo sritims vertinti. Todėl kontrafaktinis poveikio vertinimas rekomenduojamas šiems veiksmų programos prioritetams (pasirinktų intervencijų ar jų grupių) vertinti: „Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas“; „Socialinės įtraukties didinimas ir parama kovai su skurdu bei „Smulkiųjų ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“. Kontrafaktinis poveikio vertinimas gali būti taikomas ir šiems prioritetams vertinti: „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ bei „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“. Esant galimybėms kontrafaktinio poveikio vertinimo požiūris gali būti taikomas vertinant ir kitus veiksmų programos prioritetus, tačiau būtina įvertinti, ar galima sudaryti tinkamą tikslines ir kontrolines grupes, ar yra prieinami reikalingi duomenys ir kitos būtinos sąlygos vertinimui atlikti. Daugiau apie kontrafaktinio poveikio vertinimo taikymo galimybes ir apribojimus galima rasti *Kontrafaktinio poveikio vertinimo metodų gairėse*.⁵

22. Konkretiems vertinimams rekomenduojami vertinimo požiūriai ir galimi metodai nurodyti 2 priede.

23. **Vertinimai atliekami taikant kiekybinius ir kokybinius vertinimo metodus.** Vertinimo metodų pasirinkimas priklauso nuo vertinimo tipo ir konkretaus vertinimo vykdymo proceso etapo:

---

⁵ Viešosios politikos ir vadybos institutas. Kontrafaktinio poveikio vertinimo gairės“. 2013. http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Kontrafaktiniu_metodu_gaires.pdf

23.1. kiekybiniai vertinimo metodai turėtų būti vyraujantys atliekant poveikio vertinimą, o kokybiniai metodai – atliekant įgyvendinimo vertinimą;

23.2. Vertinimo struktūravimo etape taikomi tokie metodai kaip vertinamos sistemos ir jos komponentų analizė, suinteresuotųjų grupių analizė, loginiai modeliai ar turimos informacijos analizė. Duomenų rinkimo etape taikomi tokie metodai kaip turimos informacijos analizė, interviu, fokusuotos grupinės diskusijos, ekspertų panelės, stebėjimas dalyvaujant ar apklausos. Duomenų analizės ir interpretavimo etape taikomi tokie metodai kaip kokybinė duomenų analizė, kiekybinė duomenų analizė, kontrafaktinio poveikio vertinimo metodai, statistinė analizė, ekonometrinė analizė, atvejo studijos ar palyginimas pagal gaires.

24. **Vertinimo klausimai nustatomi pagal vertinimo tikslus ir uždavinius.** Pagrindiniai vertinimo klausimai, kai atliekamas:

24.1. **poveikio vertinimas:** kokie yra (bus) ilgalaikiai programos intervencijos padariniai? Kokius pokyčius lėmė intervencija ir kodėl? Ar pasiekti pokyčiai atitinka tikslinių grupių poreikius? Kokios investavimo priemonės/mechanizmai pasiteisino, kokios – ne? Ar pasireiškė planuotas/neplanuotas poveikis? Ar programos rezultatai ir poveikis išliks ateityje?

24.2. **įgyvendinimo vertinimas:** ar pasirinktos tinkamos priemonės ir jų įgyvendinimo būdai tikslui pasiekti? Koks yra tikslų/rezultatų pasiekimo laipsnis? Kokios yra įgyvendinimo problemos ir galimi sprendimo būdai? Ar efektyviai veikia administravimo sistema ar jos dalis? Kokie galimi patobulinimai?

25. Vertinimo klausimai nustatomi techninėje specifikacijoje pagal pasirinktus vertinimo kriterijus. Pagrindiniai vertinimo kriterijai, kuriais remiantis nustatomi vertinimo klausimai yra tinkamumas, efektyvumas, rezultatyvumas, poveikis, tvarumas. Atsižvelgiant į vertinimo tikslą, gali būti taikomi ir kiti vertinimo kriterijai.

26. **Vertinimo procesas organizuojamas pasirenkant vieną iš šių vertinimo būdų arba juos derinant:**

26.1. **išorės ekspertų vertinimas.** Tai vertinimas, kurį atlieka nepriklausomi išorės ekspertai, nesusiję su vertinamos programos rengimu ir įgyvendinimu, parinkti taikant viešųjų pirkimų procedūras. Veiksmų programą administruojančios institucijos turi bendradarbiauti su vertinimo ekspertais, tačiau vertinimas turi būti nešališkas, siekiant užtikrinti vertinimo rezultatų objektyvumą. Šis vertinimo požiūris labiausiai tinka poveikio vertinimams;

26.2. **dalyvavimu grįstas vertinimas.** Tai vertinimas, kurį atliekant aktyviai dalyvauja įvairūs suinteresuotųjų grupių atstovai (socialiniai ir ekonominiai partneriai, struktūrinių fondų gavėjai, vietos bendruomenių nariai ir kt.) ir veiksmų programą administruojančių institucijų atstovai. Šio vertinimo būdo taikymo galimybės yra geriausios atliekant įgyvendinimo (proces) vertinimus;

26.3. **vidinis vertinimas.** Tai vertinimas, atliekamas už vertinimą atsakingų institucijų darbuotojų (ekspertų), kurie nedalyvauja rengiant ir įgyvendinant veiksmų programą ir yra funkcinio požiūriu nepriklausomi nuo institucijos padalinio, atsakingo už veiksmų programos įgyvendinimą. Šio vertinimo požiūrio taikymo galimybės yra geriausios atliekant įgyvendinimo (proces) vertinimus.

27. **Vertinimams naudojami šie duomenys:**

27.1. **stebėsenos duomenys** – tai veiksmų programų finansinių, produkto ir rezultato rodiklių duomenys, kaupiami Europos Sąjungos struktūrinės paramos kompiuterinėje informacinėje valdymo ir priežiūros sistemoje (SFMIS). Veiksmų programą administruojančios institucijos turi užtikrinti veiksmų programos bendrųjų, specifinių ir papildomų rodiklių kokybę (statistinį patikimumą, atitikimą intervencijai) ir prieinamumą vertinimo metu. Planuojant kontrafaktinius poveikio vertinimus gali būti reikalinga ne tik ES intervencijos tikslinės grupės stebėseną, bet ir kontrolinės grupės (ES fondų intervencijos nepatyrusios, tačiau panašios į tikslinę grupę) stebėseną;

27.2. **administraciniai duomenys** – tai duomenys, esantys kituose valstybės ir žinybiniuose registruose, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių ir Lietuvos banko informacinėse sistemose, duomenų bazėse bei dokumentuose, skirti valdymui ir (arba) priežiūrai arba viešajam administravimui, ir reikalingi vertinimui atlikti. Veiksmų programą administruojančios institucijos turi organizuoti vertinimui reikalingų administracinių duomenų prieinamumą vertinimo metu – šiuos duomenis teikti tiesiogiai arba netiesiogiai, t. y. tarpininkaujant tarp duomenų valdytojų ir/arba tvarkytojų ir vertintojų, arba kitaip palengvinant duomenų gavimą, nustatydamos duomenų teikimo procedūrą ir tvarką;

27.3. **kiti duomenys** – tai viešai prieinami duomenys (nacionalinė statistika, ES statistika ir kt.) ir duomenys, renkami taikant tam tikrus kiekybinius ir (ar) kokybinius metodus. Už šių duomenų surinkimą, apdorojimą ir analizę atsakingi vertinimo paslaugų teikėjai.

28. Duomenys turi būti patikimi (statistiškai patikrinti), gaunami laiku (atitinkantys vertinimą laikotarpį), saugūs (nepažeidžiantys asmens teisių), pakankami (apimantys visus reikalingus vertinimo klausimus) ir nuoseklūs (leidžiantys daryti apibendrinimus). Šie duomenų kokybės kriterijai turi būti derinami su duomenų svarba ir naudojimo tikslu.

VII. VERTINIMO VIEŠINIMAS IR REZULTATŲ NAUDOJIMAS

29. **Siekiant didinti vertinimo rezultatų naudojimą ir rekomendacijų įgyvendinimą turi būti užtikrinamas vertinimo rezultatų viešinimas tikslinėms grupėms.** Planuojant vertinimo rezultatų viešinimą yra identifikuojamos tikslinės grupės ir parenkamos šioms tikslinėms grupėms tinkamiausios viešinimo priemonės:

29.1. **vertinimo tikslinės grupės** gali būti Europos Komisija, veiksmų programos Stebėsenos komitetas, ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą administruojančios institucijos, ES struktūrinių fondų finansuojamų projektų vykdytojai ir naudos gavėjai, socialiniai ir ekonominiai partneriai, vertinimo bendruomenė arba visuomenė;

29.2. **vertinimo viešinimo priemonės** gali būti vertinimo ataskaita, jos santrauka ar trumpas rezultatų apibendrinimas, specialus vertinimo leidinys, pristatymas (pvz., veiksmų programos Stebėsenos komitete ar Vertinimo priežiūros komisijoje), pranešimas konferencijoje ar kitame renginyje, pranešimas spaudai ar kt.

30. Daug dėmesio viešinant vertinimų (ypač poveikio vertinimų) rezultatus turi būti teikiama vadovams ir kitiems vadovaujančias pareigas einantiems tarnautojams, kurių įsitraukimas yra reikalingas, siekiant paskatinti kai kurių rekomendacijų (ypač strateginių) įgyvendinimą. Viešinant vertinimus šiai tikslinei grupei pasitelkiamos atitinkamos priemonės (pvz., vertinimo ataskaitos santrauka ar trumpas rezultatų apibendrinimas, specialus pristatymas ar vertinimo klausimo įtraukimas į tam tikro posėdžio darbotvarkę). Detalesnės rekomendacijos dėl vertinimo rezultatų viešinimo pateiktos dokumente „ES struktūrinės paramos vertinimas: metodinės gairės“⁶.

31. **Visos vertinimų ataskaitos (įskaitant vertinimo santrauką lietuvių ir anglų kalbomis) viešai skelbiamos ES struktūrinių fondų svetainėje** (adresu: <http://www.esinvesticijos.lt>) ir siunčiamos Europos Komisijai per Informacinę ES 2014–2020 metų fondų valdymo sistemą.

32. **Pagrindiniai vertinimo rezultatų panaudojimo būdai:**

32.1. vertinimuose sukurtų žinių naudojimas;

32.2. vertinimuose pateiktų išvalgų ir pasiūlymų naudojimas priimamiems sprendimams pagrįsti;

32.3. vertinimuose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas.

33. Reguliariai rengiamos vertinimų apžvalgos, kuriose pateikiama informacija apie atliktus vertinimus ir apibendrinami jų rezultatai padeda mokytis iš veiksmų programų įgyvendinimo, siekiant geriau prisitaikyti (ar tinkamai įgyvendinamos intervencijos?), siekiant pokyčių (ar įgyvendinamos tinkamos intervencijos?) ar tobulėjimo asmeniniu, instituciniu ar sisteminiu lygmeniu (kaip tinkamai įgyvendinti intervencijas?). Jeigu įgyvendinimo vertinimai padeda prisitaikyti tobulinant įgyvendinimo procesus, poveikio vertinimai leidžia mokytis iš įgyvendinimo rezultatų, nustatant, ar ir kaip intervencijos veikia, koks jų poveikis. Siekiant tobulėjimo asmeniniu, instituciniu ar sisteminiu lygmeniu reikalingi tiek įgyvendinimo, tiek poveikio vertinimai.

34. Vertinimų metu sukurtos naujos žinios naudojamos rengiant programų įgyvendinimo pažangos ataskaitas ar strateginius dokumentus, atsiskaitant Europos Komisijai ar Lietuvos valdžios institucijoms, rengiant įvairius vidinius dokumentus (aiškinamuosius raštus, pažymas, sprendimų poveikio vertinimus, t. t.), rengiant institucijų atstovų pasisakymus konferencijose, viešuosiuose pristatymuose, dalyvaujant diskusijose su politikais ir valstybės tarnautojais, ES struktūrinių fondų gavėjais ir kitomis suinteresuotomis grupėmis, taip pat mokslininkais ir ekspertais.

35. Vertinimo rezultatai naudojami politiniams ir administraciniais sprendimams dėl veiksmų programų sudarymo ir įgyvendinimo parengti bei priimti. Vertinimo ataskaitose pateikti įrodymai

⁶ Finansų ministerija kartu su VPVI ir ESTEP. „ES struktūrinės paramos vertinimas: metodinės gairės“. 2010. http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Vertinimo_metodines_gairės_leidinys_2010.pdf

padeda pagrįsti planuojamus ar naujus veiksmus, pvz., naikinant nepasiteisinusias priemones ar pradėdant įgyvendinti naujas aktualias priemones, keičiant lėšų pasiskirstymą tarp skirtingų priemonių ar prioritetų, keičiant administravimo tvarkas ir procedūras.

36. Pasibaigus vertinimams stebimas jų rekomendacijų įgyvendinimas. Sprendimą dėl konkretaus vertinimo ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo priima vertinimo užsakovas, sudarydamas ES struktūrinių fondų vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planą, į kurį įtraukiamos priimtoms įgyvendinti rekomendacijos. Veiksmų plane nurodomi konkretūs veiksmai, kurių bus imamasi rekomendacijoms įgyvendinti, įvardijami už pasiūlymų įvykdymą atsakingi asmenys ir rekomendacijų įgyvendinimo terminai. Surinkta informacija apie faktinę konkrečiai institucijai skirtų rekomendacijų įgyvendinimo situaciją periodiškai teikiama vadovaujančiajai institucijai, kuri ją analizuoja ir teikia Stebėsenos komitetui. Detaliau vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo procesas nustatytas *Techninės paramos administravimo taisyklėse*.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

37. Vertinimo plano įgyvendinimas finansuojamas iš ES struktūrinių fondų lėšų ir valstybės biudžeto lėšų pagal veiksmų programos prioritetą „Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir ją vertinti“. **Finansavimo planas pateikiamas 1 priede.**

38. Vertinimo tikslams ir uždaviniams pasiekti įgyvendinami vertinimai, kurių preliminarus sąrašas pateikiamas 2 priede. **Vertinimų sąrašas detalizuojamas ir patikslinamas kasmet sudarant metinius vertinimo planus.** Metiniuose vertinimo planuose nurodomi vertinimų pavadinimai, atsakingos institucijos, įgyvendinimo terminai, vertinimo metodai ir duomenys, nustatoma vertinimų vertė.

39. **Vertinimų kokybė užtikrinama** laikantis reglamento (ES) Nr. 1303/2013 54 straipsnyje nurodytų gairių⁷ ir *Lietuvos ES struktūrinės paramos vertinimo standartų* (3 priedas).

40. **Vertinimo koordinavimo grupė** reguliariai aptaria vertinimo plano rengimo, tikslinimo ir įgyvendinimo klausimus, teikia pasiūlymus atsakingoms už vertinimą institucijoms.

41. Finansų ministerija sistemingai teikia informaciją veiksmų programos Stebėsenos komitetui apie vertinimo plano įgyvendinimo pažangą, vertinimo rezultatus ir rekomendacijų įgyvendinimą.

42. **Veiksmų programos administravime dalyvaujančių institucijų funkcijos vertinimo srityje** yra nustatytos *Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, taisyklėse*, vertinimo ir duomenų surinkimo procesas 2014–2020 m. laikotarpiu nustatytas *Veiksmų programos administravimo taisyklėse* ir kituose teisės aktuose. Vertinimo sistema 2014–2020 m. laikotarpiu pateikta vertinimo organizacinėje schemoje (4 priedas).

---

⁷ European Commission. Directorate General Regional and Urban Policy. „The Programming Period 2014–2020. „Guidance document on Monitoring and Evaluation – European Regional development Fund and Cohesion Fund – Concepts and Recommendations“. 2014. Directorate General Employment, Social Affairs and Inclusion „The Programming Period 2014–2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. European Social Fund“, 2014.